रेषम् २, रिषित्वा २, रेषित्वा २, रिष्ट्वा २, } रेषम् २ } रिरिषिषम् २-रिरेषिषम् २, } रेरिषम् २ ; } रेषयित्वा २ } रिरिषिषित्वा २-रिरेषिषित्वा २, } रेरिषित्वा २. }

(1409) "रिष हिंसायाम्" (IV-दिवादिः-1231. सक. सेट्. पर.) [अ] रेषकः-षिका, रेषकः-षिका, रिरिषिषकः-रिरेषिषकः-षिका, रेरिषकः-षिका ; [1]रेषिता-रेष्टा-ष्टी, रेषयिता-त्री, रिरिषिषिता-रिरेषिषिता-त्री, रेरिषिता-त्री ; इत्यादिकानि सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिकरेषतिवत् (1408) बोध्यानि । शतरि-रिष्यन्-न्ती-ती, इति विशेषः ।

(1410) "री गतिरेषणयोः" (IX-क्र्यादिः-1500. सक. अनि. पर.)

प्वादिः, ल्वादिश्च ।

'स्रवणे रीयते रीङो, रिणाति गतिरेषयोः ॥' (श्लो. 18) इति देवः । 'रेषणम्=[2]हिंसा' इति क्षीरस्वामी । "रेषणम्=वृकशब्दः । यदाह यादवप्रकाशः—'वृकस्य रेषणं रेषा, ह्रेषा हेषा च वाजिनाम् । बृंहितं करिणां शब्दः—॥' इति ।" इति पुरुषकारः । गतिहिंसार्थयोः सकर्मकः, वृकरवार्थकत्वे तु अकर्मक इति बोध्यम् । 'श्रवणे' इत्यपि केचित् । '—गतिशोषणयोः' इति न्यासे (7-3-36) पाठः ।

---

1. 'तीषसहलुभरुषरिषः' (7-2-48) इत्यत्र विशेषाभावात् दैवादिकस्यास्यापि ग्रहणम् । तेनेड्विकल्पः । 'यथालक्षणमप्रयुक्ते' इति भाष्यन्यायमाश्रित्यैवमुक्तम् । 'यथाऽलक्षणमप्रयुक्ते' इति भाष्यपाठाश्रयणे तु (अप्रयुक्तस्थले लक्षणस्याभाव एवेत्यधुनाऽर्थः ।) इड्विकल्पाभाव एवेति बोध्यम् ।

2. यदा तु रेषणशब्दस्य हिंसा अर्थः, तदानीं 'रिष हिंसायाम्' इति भौवादिकधातोर्निष्पन्नं पदमेतदिति बोध्यम् । यदि वृकशब्दोऽर्थः—तर्हि 'रेषृ अव्यक्ते शब्दे' इति भौवादिकधातोर्निष्पन्नं तदिति भेदोऽत्रानुसन्धेयः ।

[अ] "इह केचित् 'रिष हिंसायां च' इति पठन्ति । 'न रिष्यति न व्यथते' इत्यादयश्च प्रयोगा दृश्यन्ते । आत्रेयमैत्रेयादयस्तु न पेठुः" इति मा. धा. वृत्तिः । क्षीरतरङ्गिण्याम् अयं धातुः दिवादिषु न दृश्यते । परं तु भ्वादौ 'दिवादौ रिष्यति ।' इति क्षीरस्वामिनैवोक्तम् । तेन दिवादिषु पठितोऽप्यधुना भ्रष्टः स्यादिति भाति । सि. कौमुद्यादिषु तु स्वतन्त्रेण पठ्यते ।